Skolinspektionen

Botkyrka kommun
medborgarcenter@botkyrka.se



# Beslut

## efter kvalitetsgranskning av arbetet med att främja ett positivt skolklimat vid Rikstens skola i Botkyrka kommun

## Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Rikstens skola. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska arbetet med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel där hela skolan involveras i arbetet, med fokus på årskurserna 7-9. Detta omfattar hur lärare och annan skolpersonal arbetar med att främja ett positivt skolklimat, och hur rektorn arbetar strategiskt för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

## Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Rikstens skola i följande utsträckning:

**Lärares och annan skolpersonals arbete med att främja ett positivt skolklimat**

Lärare och annan skolpersonal arbetar i flera delar, men utvecklingsområden finns med att främja ett positivt skolklimat.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Lärare och annan personal behöver organisera aktiviteter där elever från olika klasser och årskurser möts och kan forma en gemenskap som sträcker sig utanför den egna klassen och årskursen.

**Rektorns strategiska arbete för att främja ett positivt skolklimat**

Rektorn arbetar i flera delar, men utvecklingsområde finns för att främja ett positivt skolklimat.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Rektorn behöver utveckla det strategiska arbetet ytterligare så att det omfattar ett tydligt gemensamt förhållningssätt för personalens bemötande och relationsskapande arbete med eleverna.

**Uppföljning**

Huvudmannen ska **senast den 28 april 2027** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2026:6423) i de handlingar som sänds in.

## Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

## Lärares och annan skolpersonals arbete med att främja ett positivt skolklimat

Inom detta område granskas lärares och annan skolpersonals arbete med att eleverna ska trivas och vara trygga i skolmiljön, under hela skoldagen. Det innefattar hur lärare och annan personal arbetar relationsfrämjande och i sitt ledarskap agerar tydligt och samtidigt varmt, omtänksamt och stöttande. Området inkluderar även hur personalen arbetar för att eleverna ska involveras så att de ges möjlighet att utveckla sin förståelse för vad ett positivt skolklimat innebär. Härtill granskas om det sker ett arbete, med gemensamma arbetssätt och aktiviteter, som utvecklar skolklimatet.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärare och annan skolpersonal arbetar i flera delar med att främja ett positivt skolklimat, men utvecklingsområden finns. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektor, lärare och annan personal, elever, observationer av skolmiljön samt inkommen dokumentation.

### Ledarskap och relationsarbete

Det relationsskapande bemötandet av elever varierar inom personalen och är i viss mån personberoende. Viss personal uppvisar ett tydligt, stödjande och omtänksamt förhållningssätt, medan detta i mindre utsträckning kommer till uttryck hos andra. Även om all personal hälsar på alla elever de möter under dagen och vissa lärare också ställer intresserade frågor till elever som de undervisar, är det få lärare som tar initiativ till samtal för att

lära känna eleverna under raster. Den aktiva vuxennärvaron utanför lektionstid är centrerad till uppehållsrummet och matsalen, men många elever befinner sig på andra ställen när de har rast. I uppehållsrummet, som är öppet en bit in på eftermiddagen, finns alltid personal som pratar och spelar spel med eleverna, dock sällan lärare. Många lärare äter emellertid lunch i matsalen och pratar med eleverna då. Enstaka lärare sitter alltid med sin mentorsklass, många lärare sätter sig utspritt bland eleverna och vissa sitter sällan med sin klass utan med andra vuxna. Under lunchrasten är några enstaka lärare rastvärdar och ska då täcka en stor del av skolans utrymmen. I regel sätter de sig därför inte och pratar med elever då. Rastvärdarna ska också se till att det inte förekommer skojbråk. Dock varierar det i vilken grad och på vilket sätt lärare agerar när skojbråk eller konflikter uppstår. Även om de flesta av personalen upplevs som rättvisa när de säger till och flera i personalen ser det som självklart att alltid förklara för elever varför de säger till, finns det personal som inte gör det. Om en situation kräver ett allvarligt samtal med en elev har personalen dock en gemensam strategi som går ut på att det är en vuxen med god relation till eleven som har det samtalet. Personalen vet vem som ska göra det eftersom lärarna kartlägger relationerna till eleverna och ser också till att alla elever har minst en vuxen på skolan som de känner förtroende för.

Personalen har tydliga strategier och arbetssätt för att involvera eleverna i arbetet med att skapa ett positivt skolklimat. Arbetet bedrivs i huvudsak genom veckovisa möten i mentorsgrupperna. Arbetet står på tre ben; diskrimineringsgrunderna, gemensamma förhållningssätt för respekt och trygghet som sammanställs på så kallade respekttavlor och ett kommungemensamt våldspreventivt arbete. Dessa tre delar ingår i alla årskurser. Arbetet med diskrimineringsgrunderna är indelat i fyra perioder och drivs av arbetslagen som är indelade efter årskurser. De bestämmer utifrån sin kännedom om eleverna och situationerna i klasserna vad de ska fokusera på under respektive period. Vid granskningstillfället arbetar exempelvis årskurs 8 med frågor rörande sexuell läggning. Arbetet med respekttavlorna leds av trygghetsteamet som startar upp det i klasserna redan på mellanstadiet. Eleverna får spela rollspel och diskutera begrepp som respekt, trygghet, språkbruk och hjälpsamhet och på respekttavlan formuleras hur de kan agera och vara mot varandra för att skapa ett positivt skolklimat. Respekttavlorna följer med klasserna in på högstadiet och finns uppsatta på väggarna i skolan. De innehåller exempel på hur eleverna kan visa respekt, acceptera olikheter, inkludera andra och ingripa om någon blir utsatt. På högstadiet leder mentorerna arbetet som fortlöper genom alla årskurser. Den tredje delen är ett kommungemensamt våldspreventivt material med olika typer av lektionspass. Dessa pass arbetar eleverna med sju gånger jämnt fördelat över året. Eleverna får exempelvis inta olika perspektiv genom rollspel och de får reflektera.

Teman är bland annat åskådarnormen och acceptans för olikheter. Vissa teman är obligatoriska och några är valbara. Det är elevrådet som väljer ut de valbara teman som skolan ska arbeta med. I år har de valt hedersrelaterat våld och språkbruk. Utöver dessa tre delar av värdegrundsarbete involveras elever i arbetet med den kommungemensamma enkäten, där trygghet och trivsel ingår. Lärarna går igenom klassens resultat tillsammans med sin klass och utifrån en mall med riktade frågor tar de reda på vad eleverna själva tycker är viktigt att jobba vidare med. Klassen sätter då tre mål som sedan följs upp i klassens kvalitetsrapport. Eleverna får också möjlighet att framföra synpunkter genom klassråd, årskursråd och elevråd. Här diskuterar de frågor som rör skolklimatet exempelvis arbetsmiljön, trygghet i korridorer och inköp av spel. Elever är också delaktiga i att identifiera otrygga platser på skolan.

Det finns vissa skolövergripande aktiviteter som syftar till att förankra gemensamma förhållningssätt och stärka ett positivt skolklimat, men fokus ligger på klassnivå och i någon mån på årskursnivå snarare än på att skapa en övergripande skolgemenskap. Personalen organiserar få aktiviteter där eleverna får möta elever utanför sin klass. Visserligen samlas alla elever vid vissa tillfällen, såsom skolstart, FN-dagen, luciafirande, orienteringsdag och avslutning, men aktiviteterna innehåller inte några organiserade moment där elever från olika klasser och årskurser samarbetar eller lär känna varandra. Utöver det skapar personalen endast vid enstaka tillfällen möjligheter för elever i olika årskurser att mötas i organiserad form. Exempel på det är att elever i årskurs 7 läser böcker för elever i förskoleklass och att elever i årskurs 8 tar hand om årskurs 4 på en beredskapsdag. Av tradition spelar elever i årskurs 9 roller i en årskursblandad medeltidslek för låg- och mellanstadiet. Det finns dock ett arbete med att skapa meningsfulla aktiviteter och möjligheter för eleverna att mötas spontant under skoldagen. I högstadiets uppehållsrum finns pingis, biljard samt kort- och brädspel tillgängliga. I arbetslagens arbetsrum kan eleverna också låna spel och bollar om de vill stanna i sin korridor eller gå ut i stället för att gå till uppehållsrummet. Biblioteket erbjuder en lugnare miljö och stillsammare aktiviteter som böcker, serietidningar och spel, men är inte öppet lika mycket som uppehållsrummet. Denna termin provar bibliotekarien också att flytta ut biblioteksverksamhet till en lugn del av skolgården ett par gånger i veckan. Eftersom klasserna i årskurs 7, till skillnad från tidigare, inte är samlade i en korridor har arbetslaget haft svårt att skapa gemenskap inom årskursen. Arbetslaget har därför nyligen beslutat att öppna ett klassrum för rastaktiviteter för årskurs 7. Eleverna upplever att det finns en gemenskap inom klassen och att personalen arbetar för att klassen ska ha det bra, men inte att personalens arbete bidrar till gemenskap utanför den egna klassen eller årskursen.

## Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Lärare och annan personal behöver organisera aktiviteter där elever från olika klasser och årskurser möts och kan forma en gemenskap som sträcker sig utanför den egna klassen och årskursen.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att även om det finns en känsla av gemenskap inom den egna klassen, organiserar personalen få aktiviteter som bidrar till att elever får lära känna varandra över klass- och årskursgränserna och utveckla en gemenskap inom hela skolan. Om elever träffar elever i andra klasser och årskurser är det i regel på eget initiativ, till exempel genom att eleverna väljer att gå till uppehållsrummet för att umgås med andra. En vinst med att organisera aktiviteter där elever lär känna varandra över årskurserna är att det kan öka tryggheten och trivseln på skolan ytterligare samt bidra till en gemenskap och vi-känsla på skolan.

Skolinspektionen rekommenderar därför att personalen, under ledning av rektorn, diskuterar vilka av de aktiviteter som redan genomförs som skulle kunna utvidgas eller utvecklas för att stärka gemenskapen inom hela skolan. Det kan till exempel handla om att låta aktiviteterna omfatta fler klasser och årskurser och innehålla elevaktiva moment där elever få samarbeta och lära känna varandra. Vidare kan personalen utveckla nya aktiviteter utöver de som finns idag. Exempel på sådana aktiviteter är temadagar eller projekt i tvärgrupper, gemensamt välgörenhets-/miljöarbete, värdegrundsbaserade aktiviteter mellan elever i olika klasser, gemensamma utflykter och fadderverksamhet. Organiserade tävlingar, quiz eller utmaningar för elever eller klasser är andra exempel på sätt att skapa nya möten och stärka en känsla av samhörighet. Det är viktigt att beakta att de aktiviteter som organiseras även omfattar de elever som annars inte själva söker kontakt med elever utanför den egna klassen. Med fördel kan eleverna involveras i arbetet med att ta fram förslag, planera och leda aktiviteter.

## Rektors strategiska arbete för att främja ett positivt skolklimat

Inom detta område granskas hur rektorn arbetar för att det ska finnas ett gemensamt arbete på skolövergripande nivå för att främja ett positivt skolklimat. Detta inkluderar även hur rektorn arbetar och tar ansvar för att lärare och annan personal på skolan utvecklar och förhåller sig till de gemensamma förhållningssätten.

Området inbegriper även att lärare och annan personal ska få vägledning, stöd och kompetensutveckling som möjliggör gemensamma förhållningssätt så att de kan omsätta dessa och verka för att främja ett positivt skolklimat.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn arbetar i flera delar, för att främja ett positivt skolklimat men utvecklingsområde finns. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektor, lärare och annan personal, samt inkommen dokumentation.

### Gemensamt arbete på skolövergripande nivå

Rektorn arbetar i många delar strategiskt med att skapa ett positivt skolklimat, men har ännu inte tydliggjort vilket gemensamt förhållningssätt personalen på skolan förväntas ha i sitt bemötande av och relationsskapande arbete med eleverna. Rektorn har i flera år arbetat för elevers delaktighet och emot den tystnadskultur som tidigare fanns på skolan. Exempelvis har rektorn utvecklat former för klassråd, arbetslagsråd och elevråd. Nu ser rektorn att elever visar förtroende för vuxna. Dessutom har rektorn sett till att det finns ett strukturerat löpande arbete med diskrimineringsgrunderna i alla årskurser samt ett arbete tillsammans med eleverna kring respekt och trygghet genom de så kallade respekttavlorna. Rektorn har också sett till att arbetslagen är årskursindelade och att mentorerna har arbetsrum i den korridor där eleverna har skåp och många av sina lektioner, detta för att underlätta kontakten och det relationsskapande arbetet mellan mentor och elev. Rektorn arbetar också för trivsel genom att se till att den fysiska miljön är inbjudande, exempelvis genom att se över ytskikt och ersätta material och möbler som är sönder eller slitna. Rektorn är också tydlig gentemot personalen med att ”alla elever är allas elever” vilket betyder att var och en i personalen ska hantera situationer som uppstår oavsett vilken elev det gäller. Det finns rutiner och ramar för personalens arbete utanför klassrummet, liksom en tydlig förväntan på att personalen ska hälsa på alla elever och agera när situationer uppstår. Däremot har rektorn inte fullt ut tydliggjort vilket gemensamt förhållningssätt personalen ska ha i sitt bemötande av och

relationsskapande arbete med eleverna. Personalen har visserligen tidigare fått diskutera lågaffektivt bemötande samt förstärkning av positivt beteende och varje arbetslag har under föregående läsår fått formulera sina arbetssätt, men rektorn har vare sig uttryckt hur personalen förväntas ta kontakt med och bygga relationer till eleverna eller arbetat fram något samlat gemensamt förhållningssätt som ska gälla på hela skolan. I planen mot diskriminering och kränkande behandling anges emellertid att skolans mål för läsåret 2026-2027 är att utveckla ett gemensamt och likvärdigt vuxenagerande. Planen anger vissa grundläggande ramar, såsom att det gemensamma agerandet ska omfatta *att* personal agerar, sätter ord på oacceptabla beteenden och tydliggör förväntade beteenden, men anger inte *hur* personalen ska göra det. Det framgår inte heller hur arbetet för att ta fram ett gemensamt vuxenagerande ska gå till.

Rektorn använder sig av flera olika forum och personalgrupper för att skapa samsyn och förankra de gemensamma arbets- och förhållningssätt som finns. Rektorn har skapat en organisation där personalen diskuterar arbetet för ett positivt skolklimat i olika konstellationer, exempelvis arbetsplatsträff, enhetsmöten för högstadiet, elevhälsoteamets möten samt elevhälsoteamets nyligen införda regelbundna möten med arbetslagen. Rektorn använder både trygghetsteamet och elevhälsoteamet för att skapa samsyn. Exempelvis har trygghetsteamet gått ut till all personal med direktivet ”reagera-agera” vid skojbråk och dåligt språkbruk, efter att teamet identifierat att sådana händelser utgör ett mönster i kränkningsanmälningarna. Detta följdes av diskussioner både i kollegiet och med elever. Rektorn har också gett trygghetsteamet i uppdrag att arbeta med mentorerna för att alla ska arbeta med gemensamma förhållningssätt för respekt och trygghet tillsammans med eleverna och för att öka samsynen kring hur det kan användas som del av det vardagliga arbetet. Elevhälsan träffar arbetslagen regelbundet och pratar om konkreta förhållningssätt i förhållande till olika aktuella ärenden som används som exempel för att åstadkomma ett mer strategiskt tänk hos personalen. Även arbetsplatsträffar och arbetslagsledarmöten används för att diskutera och skapa samsyn kring arbetssätt och hela-dagen-perspektiv. Rektorn följer upp att personalen följer de överenskomna arbetssätten, på arbetsplatsträffar, via sina möten med arbetslagen och med arbetslagsledarna, samt genom att skicka ut små enkla frågor i enkätform till personalen. I slutet av läsåret får arbetslagen också frågor kring hur de skapat trygghet och hur de arbetar med gemensamma regler. Frågor kring hur personalen arbetar relationsskapande tar rektorn upp på medarbetarsamtal och lönesamtal men också på utvecklingskonferenserna.

## Vägledning, stöd och kompetensutveckling

Rektorn ser till att lärare och annan skolpersonal får vägledning, stöd och kompetensutveckling som möjliggör gemensamma arbets- och förhållningssätt. Elevhälsan deltar regelbundet i arbetslagsmöten och ger då personalen vägledning i hur de kan agera i olika situationer. De lyfter bland annat aktuella ärenden som de använder som exempel i diskussioner. Ett aktuellt exempel är hur personalen kan förebygga och motverka grovt språkbruk. Ett annat sätt att ge vägledning och samtidigt arbeta för att skapa samsyn kring förhållningssätt är i ett återkommande skolövergripande forum, där personal får i uppdrag av rektorn att berätta för andra om hur de arbetar och agerar i olika situationer. Därpå följer diskussioner i kollegiet. Exempelvis har ett tema för detta forum varit hur rasistiska yttringar bemöts. Vidare har trygghetsteamet utarbetat ett stödmaterial för personalen för arbetet med respekttavlan och de vägleder lärare i hur det ska användas. Därtill håller personal som är särskilt utbildade för att vara instruktörer i det kommungemensamma våldspreventiva arbetet pass för lärarna, så att de är väl förtrogna med materialet och vet hur de ska agera och förhålla sig när de håller passen för eleverna. Kommunen har också nyligen samlat all personal till en föreläsning kring det våldspreventiva arbetet och om hur rekrytering av barn och unga till kriminella miljöer kan förebyggas. Eftersom rektorn och personal har sett att normen för hur elever tycker att man ska vara på skolan är smal, har all personal fått en föreläsning med efterföljande workshop om HBTQI-frågor, vilket sedan utmynnade i ett arbete med åskådarnormen bland eleverna. Rektorns bedömer att situationen på skolan förbättrats men att normen ännu inte blivit tillräckligt tillåtande i detta avseende. Skolpsykologen har också gett personalen fortbildning kring mobbning. Nyanställd personal får en introduktionsdag och ett introduktionshäfte samt en introduktion till det kommungemensamma våldspreventiva arbetet.

## Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Rektorn behöver utveckla det strategiska arbetet ytterligare så att det omfattar ett tydligt gemensamt förhållningssätt för personalens bemötande och relationsskapande arbete med eleverna.

Rektorns strategiska arbete omfattar såväl rutiner och ramar som elevers involvering, men rektorn har ännu inte konkretiserat och förankrat ett gemensamt förhållningssätt för personalens bemötande av och

relationsskapande arbete med eleverna. Rektorn ser visserligen till att personalen diskuterar olika situationer och hur och när de bör agera, men har inte sammanfört ramar, arbetssätt och diskussionerna till ett skolövergripande förhållningssätt som är känt av hela personalen och som kan användas som stöd i det dagliga arbetet. Det framgår också att det finns en viss variation i hur personalen agerar gentemot och förhåller sig till eleverna. I planen mot diskriminering och kränkande behandling finns ett mål för innevarande läsår att utveckla ett gemensamt och likvärdigt vuxenagerande. En vinst med att ha ett gemensamt förhållningssätt som är känt bland personalen är att det kan ge personalen stöd även i oförutsedda situationer och bidra till ett mer likvärdigt bemötande av eleverna.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn konkretiserar och förankrar ett gemensamt förhållningssätt för personalens bemötande och relationsskapande arbete med eleverna. Detta kan med fördel göras i samarbete med hela eller delar av personalen, vilket också kan underlätta förankringen och tillämpningen. Det är viktigt att förhållningssättet konkretiseras så att det är tydligt för personalen vad det innebär i praktiken och hur det kan tillämpas utifrån olika roller på skolan. I arbetet kan rektorn och personalen utgå från arbetssätt och förhållningssätt som redan har diskuterats och/eller är etablerade på delar av skolan. Dessa kan sammanföras till mer övergripande ledord eller formuleringar, som gäller för all personal i alla situationer och tydligt sammanfattar och ger vägledning i vad personalen behöver ha i åtanke i mötet med eleverna. Skolans gemensamma förhållningssätt kan med fördel också förmedlas till elever och vårdnadshavare, exempelvis som en del av ett förväntansdokument.

**På Skolinspektionens vägnar**

X Susanne Nordberg

Beslutsfattare
Signerat av: Susanne Nordberg

X Lena Osvaldsson

Föredragande
Signerat av: Lena Osvaldsson

I handläggningen av ärendet har även utredare Verica Stojanovic deltagit.

# Bilaga 1: Författningsstöd

## Skollag (2010:800)

Av 1 kap. 3 § skollagen framgår att i denna lag avses med

**- undervisning:** processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till denna lag och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden, och

**- utbildning:** verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt denna lag inom vilken barn eller elever deltar i undervisning och andra aktiviteter.

Av 1 kap. 4 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Av 1 kap. 5 § skollagen framgår bland annat att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna.

Av 5 kap. 3 § 1–2 st. skollagen framgår att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Det ska på skolenheten bedrivas både ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero och ett arbete för att upprätthålla tryggheten och studieron. Huvudmannen ska säkerställa att arbetet bedrivs och rektorn ska ansvara för arbetet.

Enligt förarbetena till skollagen främjas trygghet, liksom studiero, av tillitsfulla relationer, samsyn bland personalen, ett systematiskt arbete och en hög delaktighet av eleverna. Det är viktigt att arbetet för trygghet sker på ett skolövergripande sätt och att skolans personal har ett gemensamt förhållningssätt samt att det inte bedrivs avskilt från undervisningen och utan tillräcklig koppling till elevers vardag. Det förebyggande arbetet omfattar ett aktivt arbete med att främja de normer och värden som ska prägla utbildningen, bland annat alla människors lika värde och respekt för

andra människors egenvärde samt jämställdhet (prop. 2021/22:160 s. 41 och 229).

Av 2 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Av 2 kap. 10 § skollagen framgår bland annat att rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Av 2 kap. 34 a § skollagen framgår bland annat att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling.

### Läroplan för grundskolan (Lgr22 [SKOLFS 2010:37])

Av grundskolans läroplan (Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, förståelse och medmänsklighet) framgår att ingen i skolan ska utsättas för diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck, ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser. Dessutom ska eleven enligt grundskolans läroplan ((Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, god miljö för utveckling och lärande) möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Strävan ska vara att skapa de bästa betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling och även om personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet har skolan en viktig roll. Eleverna ska få kännedom om hur de kan få hjälp om de upplever otrygghet i eller utanför skolan. Verksamheten ska präglas av omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling.

Vidare framgår det av läroplanen (Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande) att alla som arbetar i skolan ska främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön. Skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan.

# Bilaga 2: Granskningens genomförande

## Bakgrundsuppgifter

Granskningen genomförs i 30 skolor runt om i landet med inriktning på årskurserna 7–9, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Rikstens skola i Botkyrka kommun ingår i granskningen. Skolinspektionen besökte Rikstens skola den 2 oktober 2026 och genomförde en digital intervju med rektorn den 6 oktober. Besöket genomfördes av utredarna Lena Osvaldsson och Verica Stojanovic.

Rikstens skola är en treparallellig f-9 skola med 780 elever. På högstadiet går 266 elever. Skolan leds av en rektor och på högstadiet finns också en biträdande rektor. Personalen är organiserad i årskursvisa arbetslag och varje klass har två mentorer.

## Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Tre observationer i skolmiljön
- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare och annan skolpersonal
- En intervju med rektor
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Officiell statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten/huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

## Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens huvudsakliga fokus riktar in sig mot arbetet för ett positivt skolklimat under skoldagen och på årskurserna 7–9. Ett positivt skolklimat innefattar bland annat positiva, omtänksamma och stöttande relationer mellan elever och mellan skolpersonal och elever. Detta för att eleverna ska uppleva skola som en trygg, säker och respektfull plats, samt att eleverna uppskattar och känner en samhörighet med skolan. I granskningen är fokus på skolornas främjande arbete. Det främjande arbetet hänger dock så nära ihop med det förebyggande att de är svåra att skilja åt. Med skolklimat avses utbildningen i sin helhet, det vill säga allt som sker under skoldagen inom verksamheten. Arbetet behöver inkludera hela skolan med både de faktiska platser som finns i skolmiljön och alla individer på skolan, som rektor och all skolpersonal. Det huvudsakliga fokuset i granskningen riktas mot hur man arbetar med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel utanför undervisningstiden och inte specifikt i skolämnena under skoldagen. Hur lärare och annan skolpersonal arbetar med klasserna, elevgrupper och klassklimat är ändå en så pass central del i skolornas arbete för att skapa trivsel och trygghet att det inte går att avgränsa bort helt. Även elevers perspektiv, hur elever involveras i relationsarbetet och hur de stärks i sin förmåga att verka för ett positivt skolklimat är en del av granskningen.

### Granskningen syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete med att främja ett positivt skolklimat och elevernas sociala samspel där hela skolan involveras i arbetet. Skolans arbete granskas i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier. För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

*1. I vilken utsträckning arbetar lärare och annan skolpersonal med att främja ett positivt skolklimat?*

*2. I vilken utsträckning arbetar rektorn strategiskt för att främja ett positivt skolklimat?*

### Kvalitetskriterier

*Ledarskap och relationsarbete*

Lärare och annan skolpersonal utövar ett tydligt och samtidigt varmt, omtänksamt och stöttande ledarskap i syfte att främja ett positivt skolklimat och positiva relationer under skoldagen; mellan elever och elever samt mellan elever och lärare och annan skolpersonal.

Arbetet präglas av att det finns tydliga strategier och arbetssätt för hur eleverna ska involveras.

Lärare och annan skolpersonal arbetar medvetet utifrån skolans gemensamma förhållningssätt för att främja ett positivt skolklimat och positiva relationer; mellan elever och elever samt mellan elever och lärare och annan skolpersonal.

*Gemensamt arbete på skolövergripande nivå*

Rektorn ansvarar för att, genom ett strategiskt arbete, skapa ett positivt skolklimat där hela skolan involveras.

Rektorn tar aktivt ansvar för att skolan utvecklar gemensamma förhållningssätt, som all skolpersonal tillämpar och förhåller sig till.

*Vägledning, stöd och kompetensutveckling*

Lärare och annan skolpersonal ges vägledning, stöd och kompetensutveckling som möjliggör gemensamma förhållningssätt i arbetet med att främja ett positivt skolklimat.